ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Evy Šonkové a soudců Tomáše Kocourka a Karla Šimky v právní věci žalobců: **a) A. G., b) S. M.,** oba zast. JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem, se sídlem Mánesova 1175/48, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutím žalovaného ze dne 2. 6. 2022, č. j. OAM-513/ZA-ZA10-ZA06-2022 a č. j. OAM-514/ZA-ZA10-ZA06-2022, o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 2. 2023, č. j. 43 Az 4/2022-113,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 2. 2023, č. j. 43 Az 4/2022-113, **se zrušuje.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 6. 2022, č. j. OAM-513/ZA-ZA10-ZA06-2022 a č. j. OAM-514/ZA-ZA10-ZA06-2022, **se zrušují** a věci **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti.

IV. Žalobcům **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti.

V. Ustanovenému zástupci žalobců JUDr. Maroši Matiaškovi, LL.M., advokátovi, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti ve výši 6.364,60 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobci jsou manželé, kteří dne 8. 5. 2022 přicestovali společně letecky z Gruzie do České republiky, kde dne 16. 5. 2022 požádali o udělení mezinárodní ochrany. Oba již v roce 2020 neúspěšně žádali o mezinárodní ochranu v Rakouské republice, poté se vrátili do země původu. Azylový příběh manželů se odvíjí od příběhu žalobce b).

[2] Žalobce b) vypověděl, že v letech 2016 až 2018 měl malou továrnu, vyráběl dekorační předměty ze dřeva. Dne 8. 8. 2018 mu jeho obchodní partner z čínské společnosti Hualing Group zavolal, že musí zastavit výrobu z důvodu obav z odnětí licence ze strany gruzínské vlády. Žalobce b) napsal článek, v němž vše popsal a který poslal do mediální společnosti Media Holding Kvira, kterou vlastní žalobcova známá. Ona poslala tento článek do kanceláře předsedy vlády Gruzie Bidziny Ivanišviliho, jenž je zakladatelem strany Gruzínský sen. Druhý den fungovala čínská společnost zase v pořádku. Dne 12. 8. 2018 zavolala žalobci b) gruzínská bezpečnostní služba. Řekli mu, že by se měl svojí zbraní zastřelit, měl by myslet na rodinu. Zbraň žalobce b) vlastní, neboť byl osobním strážcem prezidenta Saakašviliho. Poté následovalo ještě několik telefonátů z bezpečnostní služby. Číňané mu jako poděkování darovali hodně materiálu k výrobě dekoračních předmětů. Jelikož však odběratel žalobci b) neplatil, zkrachoval. Dne 22. 12. 2021 jel žalobce b) autem a zastavil na křižovatce. Otevřel auto a přišel k němu policista, jenž ho dvakrát bodl nožem do hlavy a utekl. Přijela policejní hlídka a sanitka. Policistovi, který vezl žalobce do nemocnice, uvedl, že ho pobodal jiný policista, a žádal o prověření kamerových záznamů. Bylo mu řečeno, že kamery nefungovaly. V nemocnici mu rány zašili a ihned ho propustili, žádnou lékařskou zprávu nedostal. V nemocnici mu policie řekla, že pokud podá žalobu na policistu, poštve proti sobě ostatní policisty. Na nadřízený orgán policie se neobrátil, nemělo by to žádný význam. Od té doby až do odjezdu ze země žádné potíže neměl. Do země původu se odmítá vrátit ze strachu o svůj život. Telefonicky mu vyhrožují, že znásilní žalobkyni a), zabijí žalobce b), dají mu něco na zastavení srdce. Za výhrůžkami stojí vláda a speciální služby. Trvá to od 12. 8. 2018 do března 2022, kdy ho kontaktovali naposledy.

[3] Žalobkyně a) pouze rámcově uvedla potíže, které měl její manžel v zemi původu, podrobnosti k nim nevěděla. Ona sama žádné potíže neměla, nikdo jí nevyhrožoval.

[4] V obou řízeních si žalovaný obstaral jedinou informaci popisující situaci v zemi původu, a to jím zpracovanou zprávu z dubna 2022 nazvanou Hodnocení Gruzie jako bezpečné země původu. Ve zprávě je zmíněno, že některé nedostatky v oblasti lidských práv přetrvávají a některá ze základních ústavních práv a svobod nejsou úřady zaručena dostatečně a rovnoměrně (např. porušování soudní nezávislosti a nestrannosti, porušování soukromí a násilí či výhrůžky vůči LGBTI osobám; přestože vláda podnikla kroky k vyšetřování kvůli porušování lidských práv, problémem zůstávala beztrestnost za zneužívání ze strany donucovacích orgánů). Gruzínští občané mohou ke své obraně použít řadu legálních prostředků, včetně podání stížnosti ke státnímu zastupitelství, a justičních institucí. Případnou nečinností či zneužitím pravomocí státních orgánů se rovněž zabývá úřad ombudsmana, který velmi aktivně za dodržování lidských práv vystupuje, a řada nevládních organizací, které poskytují efektivní pomoc v případech porušení práv jednotlivců.

[5] Žalovaný rozhodnutími ze dne 2. 6. 2022, č. j. OAM-513/ZA-ZA10-ZA06-2022 a č. j. OAM-514/ZA-ZA10-ZA06-2022, zamítl žádosti obou žalobců podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném do 30. 6. 2023 (dále jen „zákon o azylu"), jako zjevně nedůvodné. Poukázal na to, že Česká republika považuje Gruzii, s výjimkou Abcházie a Jižní Osetie, za bezpečnou zemi původu, jak vyplývá z vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců (dále jen „prováděcí vyhláška"). Charakteristickým znakem řízení o udělení mezinárodní ochrany v případě bezpečných zemí původu je zvýšení důkazního břemene a břemene tvrzení ve vztahu k žadatelům. Tím se situace, kdy je aplikován koncept bezpečné země původu, liší od obecných pravidel řízení o udělení mezinárodní ochrany. Jelikož se dodržování mezinárodních závazků a neporušování práv vlastních občanů u bezpečných zemí původu presumuje, leží hlavní odpovědnost za prokázání opaku právě na žadateli. Je pak povinností žadatele nejen tvrdit azylově relevantní skutečnosti, ale zejména tato tvrzení prokázat. Žalobci však těchto povinností nedostáli. Neprokázali, že v jejich případě nelze Gruzii považovat za bezpečnou zemi původu, mají tedy možnost v případě problémů v zemi původu využít pomoci příslušných orgánů. Ve vztahu k žalobci b) žalovaný poukázal na to, že se v souvislosti s potížemi, které vylíčil, nikdy neobrátil s žádostí o pomoc na orgány v zemi původu. Tedy neprokázal, že by mu orgány odmítly poskytnout pomoc.

[6] Žalobci podali proti rozhodnutím žalovaného samostatné žaloby ke Krajskému soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud"), který je spojil ke společnému projednání. V záhlaví označeným rozsudkem žaloby zamítl. Skutečnosti pro udělení mezinárodní ochrany, které žalobci uvedli až v řízení před krajským soudem, neshledal přípustnými. Omezil se proto na posouzení důvodnosti žaloby vzhledem k důvodům uvedeným ve správním řízení. Shledal, že žalobci uvedené skutečnosti nejsou způsobilé vyvrátit domněnku, že Gruzie je bezpečnou zemí původu. Samotným označením za bezpečnou zemi původu se vytváří domněnka, že v dané zemi existuje možnost využít vnitrostátní prostředky ochrany. Žalobce b) však ani při jednom z tvrzených problémů nevyhledal pomoc a neobrátil se na vnitrostátní orgány. Jeho vysvětlení, proč tak neučinil, neshledal krajský soud dostatečným. Odkázal přitom na zprávu o zemi původu založenou ve správním spisu. Ze zpráv Amnesty International a Ministerstva zahraničí Spojených států amerických, na které poukázali žalobci, neplynou natolik závažné informace, které by ve spojení s tvrzeními žalobců byly způsobilé zvrátit uplatnění domněnky bezpečné země původu.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření k ní

[7] Proti rozsudku krajského soudu podali žalobci (dále též „stěžovatelé") kasační stížnost, jejíž důvody podřadili pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.").

[8] Krajský soud dle názoru stěžovatelů nesprávně uzavřel, že nevyvrátili domněnku, že Gruzie je bezpečnou zemí původu. Důvody pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu jsou v jejich případě dány. Stěžovatelka krajskému soudu vytýká, že ve svém rozsudku nezohlednil skutečnost, že jí je prostřednictvím jejího manžela vyhrožováno znásilněním. Stěžovatel zastával v Gruzii funkci, která byla s politikou velmi propojena, byl

členem ochranky bývalého prezidenta Saakašviliho, u něhož pracoval jako *operative agent*. Vystupuje proti Rusku a jeho politice v Gruzii. Jakožto nepřítele Ruska je jeho život v Gruzii ohrožen. Tyto skutečnosti podrobně popsal při pohovoru ve správním řízení i během výslechu před krajským soudem. Není pravda, že by důvodem podání žádosti byla obava z telefonických výhrůžek. Stěžovatel jako bývalý voják dokáže vyhodnotit riziko nebezpečí. Vzděláním je ekonom, má informace a doklady o praní peněz v Gruzii a bude je chtít zveřejnit. Týkají se bohatých a vlivných osob v Gruzii, včetně členů vlády. O to větší riziko by mu hrozilo, pokud by se s rodinou vrátil do země původu. Obavy z návratu má i kvůli svému působení v okruhu prezidenta Saakašviliho, který je momentálně zbaven osobní svobody v Gruzii, stejně jako kvůli aktivní účasti v rusko-gruzínské válce.

[9] Pohovor před správním orgánem probíhal problematicky, byl tlumočen etnickým Gruzíncem, ačkoliv stěžovatel b) žádal o provedení pohovoru v ruském jazyce. Jeho jméno je totiž v Gruzii známo, a proto se obával úniku informací, k čemuž ostatně následně došlo. Jeho výpověď nebyla správně reprodukována, byla zkreslena. V protokolu chybí informace o jeho obavách pramenících z blízkosti bývalému prezidentovi a účasti ve válce. Stěžovatel je veden ruskou tajnou službou FSB na seznamu nepřátel pod číslem 147 a je určen k likvidaci. Tuto informaci získal od ruského agenta, kterého zadržel. Zpráva, z níž žalovaný vycházel, obsahuje jen obecné informace a nesouvisí s azylově relevantními důvody, které stěžovatel předložil. Zpráva EUAA o situaci v Gruzii uvádí, že proruská politika současné vlády a situace v oblasti lidských práv jsou významné faktory, které nutí Gruzínce opustit svoji zemi. V tomto kontextu dokazování a hodnocení situace v zemi původu je významné, že žalovaný nepřihlédl k incidentu, který se stal v prosinci 2021, kdy ho neznámý policista dvakrát bodl nožem do hlavy. Nelze mu klást k tíži, že nemá lékařskou zprávu a vzhledem k výhrůžkám jiných policistů nenechal napadení prošetřit. Stěžovatelé se domnívají, že jejich žádosti nebylo možné zamítnout z toho důvodu, že pochází z bezpečné země původu.

[10] Stěžovatelé dále namítají, že tlumočnice, která tlumočila úkony ve správním řízení, informovala o jejich žádosti své blízké v Gruzii. To zjistili stěžovatelovi blízcí, kteří zůstali v Gruzii a jimž bylo vyhrožováno. Krajský soud vyslechl tlumočnici Lali Kezua, která tlumočila ve správním řízení, ovšem stěžovatel ji nepoznal. Ve skutečnosti mu tlumočila jiná osoba, která se jmenovala Marina. Stěžovatel proto navrhoval vyslechnout tuto jinou tlumočnici a zjistit, zda v daný den tlumočila v Přijímacím středisku Zastávka u Brna. Mohlo se totiž stát, že žalovaný uvedl v písemnostech nesprávné jméno tlumočnice. Jakkoliv byl přístup krajského soudu vstřícný, k odstranění tohoto rozporu nedošlo.

[11] Žalovaný ve svém vyjádření navrhl, aby byla kasační stížnost odmítnuta pro nepřijatelnost, resp. zamítnuta. Je toho názoru, že žádosti stěžovatelů řádně vyhodnotil a dospěl ke správnému závěru.

III. Posouzení kasační stížnosti

[12] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobami oprávněnými, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatelé jsou zastoupeni advokátem.

[13] Jelikož v řízení před krajským soudem rozhodoval v souladu se zákonem specializovaný samosoudce, musel se Nejvyšší správní soud zabývat dále v souladu s § 104a odst. 1 s. ř. s. otázkou přijatelnosti kasační stížnosti.

[14] Vymezením institutu nepřijatelnosti a výkladem konceptu přesahu vlastních zájmů stěžovatele se Nejvyšší správní soud podrobně zabýval v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu, 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně, 4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu bylo shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud: a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[15] Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je přijatelná, neboť krajský soud hrubě pochybil při výkladu procesního práva, což mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatelů.

[16] Rozhodnutí žalovaného jsou založena na aplikaci konceptu bezpečné země původu, což vyplývá z toho, že žádosti obou stěžovatelů byly zamítnuty s odkazem na § 16 odst. 2 zákona o azylu pro zjevnou nedůvodnost. To se projevuje jednak v rozsahu zpráv o zemi původu shromážděných žalovaným, jednak ve vymezení důkazního břemene aplikovaného žalovaným při posuzování žádosti stěžovatelů. Zpráva o zemi původu, z které žalovaný vycházel, je zaměřena na obecný popis skutečností vymezených kritérii pro určení bezpečných zemí původu [§ 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu a čl. 37 ve spojení s přílohou I směrnice Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“)]. Ze zprávy zřetelně plyne, že hodnocení v ní obsažené se týká pouze části území Gruzie, tedy s výjimkou Abcházie a Jižní Osetie. Situace v Abcházii a Jižní Osetii není ve zprávě vůbec popsána, natož hodnocena z hlediska kritérií upravených v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu a příloze I procedurální směrnice. Rozhodnutí žalovaného jsou založena na tom, že vzhledem k označení Gruzie za bezpečnou zemi původu se uplatní domněnka, podle níž občanům této země nehrozí pronásledování ani vážná újma ve smyslu § 12 a § 14a zákona o azylu. Je na žalobcích, aby tuto domněnku vyvrátili a prokázali opak. Jedná se tedy o mechanismus posuzování žádosti o udělení mezinárodní ochrany, který je zásadním způsobem odlišný od běžného režimu posuzování žádostí, jak ostatně ve svých rozhodnutích přiléhavě popsal žalovaný a ostatně i krajský soud.

[17] Podle § 16 odst. 2 zákona o azylu se jako zjevně nedůvodná zamítne i žádost o udělení mezinárodní ochrany, jestliže žadatel o udělení mezinárodní ochrany přichází ze státu, který Česká republika považuje za bezpečnou zemi původu, neprokáže-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany, že v jeho případě tento stát za takovou zemi považovat nelze.

[18] Podle § 16 odst. 3 zákona o azylu, jsou-li důvody pro zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné, neposuzuje se, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany splňuje důvody pro udělení azylu podle § 13 a 14 nebo doplňkové ochrany podle § 14b. Jsou-li důvody pro zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné podle odstavce 2, rovněž se neposuzuje, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany neuvádí skutečnosti svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a.

[19] Podle § 86 odst. 4 zákona o azylu ministerstvo vyhláškou stanoví seznam bezpečných zemí původu, bezpečných třetích zemí a evropských bezpečných třetích zemí. Seznamy zemí stanovené vyhláškou ministerstvo přezkoumá nejméně jedenkrát v kalendářním roce. Definice bezpečné země původu je obsažena v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu.

[20] Podle § 2 bodu 7 prováděcí vyhlášky, ve znění účinném do 30. 9. 2023, Česká republika považuje za bezpečnou zemi původu Gruzii, s výjimkou Abcházie a Jižní Osetie.

[21] Koncept bezpečné země původu a procesní odchylky od běžného režimu řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany má svůj základ v procedurální směrnici, která byla do českého právního řádu provedena výše citovanými právními předpisy.

[22] Z výše uvedeného vyplývá, že Česká republika v rozhodném období, tj. v celém průběhu správního řízení i řízení před krajským soudem, považovala za bezpečnou zemi původu pouze část Gruzie, a to s výjimkou Abcházie a Jižní Osetie. Právní otázkou, zda lze podle procedurální směrnice označit za bezpečnou zemi původu pouze část území země původu, se zabýval Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) v rozsudku ze dne 4. 10. 2024 ve věci C-406/22 *CV proti Ministerstvu vnitra České republiky*, a to na podkladě případu, jenž se týkal Moldavska, které Česká republika považovala za bezpečnou zemi původu s výjimkou Podněstří.

[23] Soudní dvůr dospěl k závěru, že aby bylo možno označit třetí zemi za bezpečnou zemi původu, musí být podmínky uvedené v příloze I procedurální směrnice splněny na celém jejím území. V případě žadatelů pocházejících ze země původu, ve vztahu k níž jsou materiální požadavky stanovené v příloze I procedurální směrnice splněny pouze na části území, upřednostnil normotvůrce úplné posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany, a tedy vyloučil možnost užít zvláštní režim posuzování, který má povahu výjimky ze základního pravidla. Soudní dvůr uzavřel, že čl. 37 procedurální směrnice brání tomu, aby třetí země mohla být označena jako bezpečná země původu, pokud některé části jejího území nesplňují materiální požadavky takového označení, jež jsou uvedeny v příloze I této směrnice.

[24] Ustanovení § 2 odst. 1 písm. k) a § 86 odst. 4 zákona o azylu neupřesňují, zda lze za bezpečnou zemi původu označit i stát, jenž splňuje materiální požadavky pro

takové označení pouze na části území. Tyto vnitrostátní právní normy je nicméně třeba vykládat eurokonformně, tedy v souladu s čl. 37 procedurální směrnice a její přílohou I, jak byly vyloženy Soudním dvorem ve věci C-406/22.

[25] Podle čl. 95 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, je soudce při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou. Nejvyšší správní soud byl povinen zvážit, zda § 2 bod 7 prováděcí vyhlášky je v souladu se zákonem o azylu, vyloženým eurokonformně. Dospěl k závěru, že tomu tak není, neboť uvedené ustanovení prováděcí vyhlášky označuje za bezpečnou zemi původu takový stát, ve vztahu k němuž neplatí materiální požadavky upravené v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu pro celé jeho území. Sám žalovaný neměl za to, že by na celém území Gruzie byly splněny podmínky upravené v příloze I procedurální směrnice, resp. § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, a proto v prováděcí vyhlášce stanovil, že Gruzie je bezpečnou zemí původu s výjimkou dvou jejích částí, a to Abcházie a Jižní Osetie (viz důvodovou zprávu k vyhlášce č. 68/2019 Sb., kterou byla Gruzie zařazena na seznam bezpečných zemí původu, dostupnou na https://apps.odok.cz/veklep; č. j. předkladatele MV-120060-4/OBP-2018). Na okraj lze doplnit, že ani ve správním řízení žalovaný neshromáždil podklady, které by se zabývaly situací v těchto dvou územích, nad nimiž nemá gruzínská státní moc kontrolu a která jsou fakticky pod kontrolou Ruské federace.

[26] Pro rozpor § 2 bodu 7 prováděcí vyhlášky se zákonem o azylu nemohl Nejvyšší správní soud k tomuto ustanovení přihlédnout, a tedy aplikovat na projednávanou věc. Rozhodnutí žalovaného jsou tak nezákonná, neboť aplikovala koncept bezpečné země původu a s tím související procesní odchylky ve vztahu k žádostem stěžovatelů, kteří pochází ze státu, jenž byl zařazen na seznam bezpečných zemí původu v rozporu se zákonem o azylu.

[27] Krajský soud měl z výše uvedeného důvodu obě rozhodnutí žalovaného zrušit pro nezákonnost podle § 78 odst. 1 s. ř. s. Měl tak učinit, přestože stěžovatelé neuplatnili žalobní bod, jímž by poukazovali na tento aspekt nezákonnosti rozhodnutí, nýbrž svoji argumentaci omezili na tvrzení, že unesli své důkazní břemeno plynoucí z § 16 odst. 2 zákona o azylu. Soudní dvůr v rozsudku ve věci C-406/22 totiž současně dovodil z čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, že i když porušení pravidel stanovených touto směrnicí pro označení určitého státu za bezpečnou zemi původu nebylo žalobcem výslovně namítáno, představuje toto porušení právní otázku, kterou se musí soud zabývat v rámci úplného a *ex nunc* posouzení projednávané věci. Je třeba mít za to, že rozhodující prvek zamítavého rozhodnutí, které je založeno na označení třetí země za bezpečnou zemi původu, je nutně zahrnut v žalobě, kterou žalobce podal proti rozhodnutí. Soud rozhodující o žalobě tak musí posoudit legalitu takového označení na základě čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice.

[28] Tento závěr pro projednávanou věc vyplývá i z usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 12. 12. 2023, č. j. 9 Ao 37/2021-57, č. 4562/2024 Sb. NSS. V něm rozšířený senát připomněl, že pokud určitá vada brání přezkumu napadeného aktu v mezích řádně uplatněných bodů (návrhových či žalobních), je soud oprávněn se i takovou vadou

zabývat a na jejím základě napadený akt zrušit. Zdůraznil, že to platí zejména pro vady právní. Soud na jednu stranu nemá za navrhovatele právní argumenty domýšlet, na druhou stranu však platí zásada „soud zná právo“ (*iura novit curia*). Soud tak není při posouzení věci omezen jen na argumentační linii žalobce či žalovaného, ale může – a měl by – posoudit uplatněné žalobní body autonomně a po právní stránce vyhodnotit věc komplexně. Soud je tudíž oprávněn vybočit z právních důvodů návrhu například tím, že je právně překvalifikuje. Stejně tak musí mít možnost přihlédnout k právní vadě, která by mu jinak zabránila provést přezkum v mezích návrhových, resp. žalobních důvodů.

[29] V situaci, kdy měl krajský soud na základě včas uplatněných žalobních bodů posoudit, zda žalovaný dospěl ke správnému závěru, pokud jde o vyvrácení domněnky bezpečné země původu ve vztahu k jejich individuálnímu případu, bránila mu právní vada spočívající v tom, že země původu nebyla řádně označena za bezpečnou zemi původu, v přezkumu těchto žalobních bodů.

[30] Pokud měl krajský soud přihlédnout k právní vadě i bez námitky, ovšem neučinil tak, zatížil svůj rozsudek vadou nepřezkoumatelnosti dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., kterou musí Nejvyšší správní soud zohlednit i bez námitky (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

[31] Za této situace se již Nejvyšší správní soud nezabýval zbývajícími kasačními námitkami.

IV. Závěr a náklady řízení

[32] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, proto rozsudek krajského soudu zrušil podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. Současně zrušil i napadená rozhodnutí žalovaného, protože již v řízení před krajským soudem byly dány důvody pro takový postup [§ 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 s. ř. s.]. Nejvyšší správní soud současně vyslovil, že se věci vrací žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 ve spojení s § 110 odst. 2 s. ř. s.). V nich bude žalovaný vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 78 odst. 5 ve spojení s § 110 odst. 2 s. ř. s.).

[33] Vzhledem k tomu, že tímto rozsudkem je řízení před správními soudy skončeno, rozhodl Nejvyšší správní soud rovněž o náhradě nákladů řízení o žalobě i kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Procesně úspěšní byli v dané věci stěžovatelé, protože výsledkem řízení před správními soudy je zrušení rozhodnutí žalovaného. Stěžovatelům v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady řízení, náhradu nákladů vzniklých v řízení před krajským soudem nepožadovali (viz prohlášení učiněné při jednání krajského soudu). Nejvyšší správní soud proto stěžovatelům nepřiznal náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti. Procesně neúspěšný žalovaný toto právo nemá.

[34] V řízení před krajským soudem byl oběma stěžovatelům ustanoven zástupcem advokát JUDr. Maroš Matiaško, LL.M., jehož zastoupení pokračuje i v řízení před Nejvyšším správním soudem (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Odměnu za

zastupování a náhradu hotových výdajů hradí stát. Krajský soud určil odměnu ustanoveného zástupce samostatným usnesením za úkony učiněné v řízení před ním. Nejvyšší správní soud přiznal zástupci stěžovatelů odměnu za jeden úkon právní služby, a to za sepis kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Výše odměny za jeden úkon právní služby při zastupování dvou účastníků činí 4.960 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 a § 12 odst. 4 advokátního tarifu]. K tomu náleží zástupci stěžovatelů paušální náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Jelikož je zástupce stěžovatelů plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se odměna a náhrada hotových výdajů podle § 57 odst. 2 s. ř. s. o částku odpovídající této dani, tj. o 1.104,60 Kč. Přiznaná odměna a náhrada hotových výdajů v celkové výši 6.364,60 Kč bude zástupci stěžovatelů vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. října 2024

Eva Šonková
předsedkyně senátu